

Katarína z Bory

Category: osobnosti kresťanskej histórie
written by Drahoslav Vajda | 1. júla 2026

a Lutherovo manželstvo

Katarína von Bory sa narodila v roku 1499. Pochádzala zo schudobneného šľachtického rodu zo Saska. Písal sa rok 1523 a Katarína z Bory sa nachádzala v kláštore cisterciánskeho rádu v Nimbschene pri Grimme v Nemecku. Ako do mnohých iných, aj do tohto kláštora prenikali reformačné myšlienky Martina Luthera. Niektorí mnísi a mníšky pod vplyvom Lutherových myšlienok opúšťali kláštory. Katarína spolu s ďalšími ôsmimi mníškami patrila medzi nich. Ich útek z kláštora bol priam dobrodružný a na tú dobu riskantný.

V blízkom meste Torgau žil kupec, ktorý zásoboval kláštor potravinami a hlavne rybami. Na bielu sobotu v apríli 1523 priviezol ryby do kláštora vo veľkých sudoch. Keď vyložil tovar, deväť mníšok sa schovalo do nich a zakryté plachtami voza unikli z kláštora. Kupec ich doviezol do Torgau a odtiaľ ich prepravili do Wittenbergu. Luther o tomto úteku vedel a úteku aj napomáhal. Takto sa Katarína dostala do Wittenbergu.

Utečenkyne bolo treba niekde umiestniť. Tri z nich hneď prijali rodiny, ktoré tolerovali ich rozhodnutie. Najlepším riešením však bol vydaj. Tak sa to aj podarilo a všetky, okrem Kataríny, sa povydávali. Pre Katarínu sa ženích nenašiel a ten, ktorý mal záujem nemohol si ju vziať, lebo jeho rodina so sobášom s bývalou nesúhlasila.

Katarína dva ruky pomáhala v rodine, ktorá mala veľmi dobré vzťahy s Lutherom. Dostala ponuku, ktorú odmietla údajne so slovami, že ak sa má vydať, tak za Luthera. Luthera to zaskočilo, ale nakoniec súhlasil. Dňa 13. júna 1525 sa uskutočnil tichý sobáš Kataríny z Bory a Dr. Martina Luthera. To bol právny akt a potom o dva týždne, 27. júna, bolo kresťanské manželské požehnanie a svadobná hostina. Katarína mala vtedy 26 a Luther 41 rokov. Po svadbe sa presťahovali do *Čierneho kláštora*, ktorý bol pôvodne súčasťou univerzity.

Takto sa Katarína z Bory dostala do histórie – tým, že sa vydala za Martina Luthera – a v jeho živote zohrala veľmi dôležitú. Prežili spolu vyše 20 rokov a bolo to šťastné a úspešné manželstvo. Ich domácnosť sa stala vzorom pre neskoršie protestantské fary.

V rokoch 1526 až 1534 sa im narodilo šesť detí, z ktorých im dve zomreli. Obe úmrtia obaja ťažko znášali. Ich domácnosť však neustále žila novými podnetmi, myšlienkami, ale aj početnými príchodmi učencov a študentov, ktorí sa u Lutherovcov zdržovali aj niekoľko mesiacov. O domácnosť sa bolo treba postarať vo veľkom a keďže Luther sa venoval teológii, vedenie a správcovstvo domácnosti ostalo na pleciach Kataríny.

Katarína sa ukázala ako veľmi schopná ekonómka, obratná v riadení domácnosti a zveľaďovaní spoločného majetku. Zatiaľ čo Luthera nezaujímalo, kde budú ich hostia a návštevníci spať a čo budú jesť – Katarína všetko zariadila. Katarína bola schopná a vitálna a to sa prejavovalo na každom jej kroku. Luther nikdy neľutoval, že sa oženil, aj keď mu sobáš prišiel do cesty ako starému mláďencovi.

U Lutherovcov sa schádzali učitelia, teológovia aj študenti univerzity k spoločným teologickým debatám. Týchto stretnutí sa zúčastňovala aj Katarína, čo na tú dobu bolo neobvyklé, aby žena bola prítomná na takýchto debatách. Bola prítomná, ale do rozhovorov nevstupovala.

Manželstvo Lutherovcov ukončila Lutherova smrť 18. februára 1546. Katarína zostala s deťmi sama. Mala aj nemala pomoc. Za tie spoločné roky sa ich majetok rozšíril – a to práve kvôli jej šikovnosti – a Katarína bola dosť praktická na to, aby prežila a postarala sa aj o deti.

Štyri roky po smrti Luthera vypukol mor. Celá univerzita sa presťahovala do Torgau, aby unikli nákaze a Katarína išla s nimi. Bolo to v daždivom období a cesty boli premočené. Voz, na ktorom sedela Katarína sa prevrátil a Katarína z neho vypadla tak nešťastne, že si zlomila obe nohy. To sa udialo z jari 1552. Z tohto problému sa už nedostala a v decembri 1552 zomrela v meste Torgau – v meste, v ktorom vlastne začal je nový život po úniku z kláštora.